

Jevrem Brković

Pesnik ali Hamlet v pregnanstvu

Senca velike ptice mi šine prek obraza

Saint-John Perse

I

Na samem začetku nakazano vse je:
Dobi se ogenj, goriš.
In nihče ne doume: kako, od česa in kje je

Ta čar, ki sen je v njem.
Morda najprej v duši: naliv nebesni
V tistem očesu izza očesa. Potem

Pa iz ledu bližnjih kapljice črnega mleka
Stečejo. Vse sami razlogi, da se razcveti bič
Po tvojem hrbtu, kot da po konjskih slabinah useka.

S ptico v dlani,
Ki še ne ve za žgolenje,
Doumeš:
Isto je za vas trpljenje.

II

Prihitiš iz hiše skozi streho iz slame,
Vdihneš barvo cvetlice. Zapomniš si
Krilo ptice, zgrabiš plamen,

Na svojo hišo ga vržeš najprej.
Vidiš: nikogar ni, ki bi verjel!
Z neba je pognalo drevo, poglej!

Opoldne vzamejo pasjo verigo in kozji plet,
Privabijo te s polja, z neba, iz sadovnjaka
Na ognjišče. Pesek v oči. In pred živi portret

Tvojega očeta. In ko začneš verjeti v mik sorodstva, brž
Si zvezan že za nogo stola. Lahko tudi za vrata.
Družinsko trnje bode: ječmen, sol in rž.
Pokažejo ti sliko
Tvojega blaznega prednika, ko jezdi ata.
Rečejo še, da si mu podoben:
Enako čelo, nos in spodnjo ustno imata!

III

Izzidaš se iz zida, kamor ti vzdajo postavo,
Greš v polje. V svoje skrito polje.
Najdeš travo prednikov. Čakaš na rdečerjavo

Mesečino v konjevi grivi, v laseh sape, ki žge.
Slišiš: rastlina ob tebi se ne ujema s koreninjem.
Spoznaš: svet ni samo na štiri strani. V neskončnost gre

Pot, ki te vabi k potovanju.
Poprimi obliko očetovih škornjev, lobanje in naboja,
krokarja, orlovega kljuna, sovinih oči v prvem prikazovanju ...

V tvojem domu bo
Namesto tebe
Umiralo družinsko drevo.
Iz hiše boš izšel ogreben ...

IV

Prenočiš zunaj hiše in začutiš groznico, ki mrazi:
V vsaki kosti je kristalno jasen mraz.
Vzemi kačji strup ali kačo, ki se ovrti.

Potreben ti bo za konec pesmi, ki opeva poletne dni,
Za sliko, v katero živ kamen odletava.
Nikomur nič ne reci. Niti psu, ki te radosti.

Ves dan bo, kot so tvoj oče in brata želeli,
Lajala na ono stran sveta, kjer bo hrbet
Tvoja zadnja slika, ki jo bodo v spominu imeli:

Tako psi kot sorodniki
In dom, v sivino oviti.
Čaka te tista strašna ura.
Pesnik, pohiti!

V

Poravnaj pot za sabo. Če bi ti pogledi nazaj pohiteli,
Te lahko vrne nebo. Lahko pokopališče.
Lahko konj. V planini se beli.

Lahko jagnje. Lahko stisnjeno čelo mlajšega brata.
Lahko strta ptica. Lahko češnja. Lahko tulček naboja.
Lahko je v tebi, lahko kak prelom iz preobrata.

Lahko se zvije svitek. Lahko je cvrček iz plota.
Lahko podkvice. Lahko čebelje želo. Lahko neurje.
Vse te lahko vrne. Celo od koga dobrota.

Zvezda se je nagnila
Nad tvoj krov je šla,
Čaka, da se obrneš.
Čakajo te tudi oči tvojega pisanega psa!

VI

Če se ne ozreš, boš tisti, ki ga tema sama
Izziva, da bi poljubil Črni Cvet.
In že ga poljubljaš. Začela se je drama.

Moj otožni Hamlet spod slame,
Iz bilk. Pridi na obhajilo k hudiču!
Oko v oko poglobi! Roko na plamen!

Trpi! Na obrazu zamenjaj obrazov vso kopico!
In kdor bo zdržal, bo imel za tovariša
Stvaritelja. Pevca. Pa še usodno ptico.

Hamlet moj,
Spod Rimske ceste z neba,
Spod surovih zvezd,
Kradejo ti plamen iz srca!

VII

Ne skrbi: prihajajo hibe in nepokoji,
Bolezni se preklajo, čigav boš bolj.
Ljudstvo, iz katerega izhajaš, spi. V sobi tvoji

Se sveti črnilo, besede so v vročici,
V pljučnih vršičkih imaš vonj po gnilih jabolkah,
Pa posušen dvanajsti členek v hrbtnici.

Prikradeš noč, kemično čisto.
Ob južnem vetru z dušo pomaranče
Krotiš morje z enim samim listom.

Med tem, ko ti desnica,
Hamlet moj,
V ramenu kosteni,
Si ti še naprej sam svoj!

VIII

Na tvojem svečniku se dosti sveč zvrsti.
V očesu blede leča. Možganska skorja temni. Lej,
Še tvoj beli krokar v pesem prileti.

To ni več papir. Rokopis ni.
Braniš se z voščenim krogom okrog glave,
Da ne mine noč in se vsa ne izcedi

Vate, dokler te je še kaj. Dokler dišeš.
Smrt je pozornejša od prijatelja: v metuljevi samici čaka,
Gleda v blago besedo, s katero jo zapišeš.

Hamlet moj,
ti že vidiš slabo!
Ne potrebuješ oči,
Dokler ljubiš Njo!

IX

Mar veš: že je tu dneva prvi svitek.
Iz tvojega hrbta raste drevo – stol.
Niti skoz mesto več ne moreš jutranje vitek.

Somrak je barva tvoje krvi. Nihče pa te ne videva,
Kako hodiš dol k reki in poljubljaš vodo.
Tako si hotel: še reka te prehiteva.

Niti sončni žarek po tvojem oknu ne pohiti.
Sonce se ogiblje sonc v tvojih papirjih,
Nad katerimi te je mogoče zalotiti sred najbolj nočne noči.

Hamlet moj,
tudi tvoje srce je v suši!
Koliko že samo ženske telesnosti
Imaš na duši!

X

Ni več belega prostora od tebe
Pa do prepada. Če se vrneš v življenje – kdo boš?
Vsak te lahko ubije. Lahko ti živemu ogrebe

Kožo. Lahko bakreno žico ovrta
na katerokoli tvojo kost,
Da jo na tvojem edinem obrazu raztopi.

Lahko te vržejo v katran. Lahko
Vbrizgajo kraste. In žabjo gobavost nanesejo.
Tak čas je: Podrli te bodo tako.

Hamlet moj,
zate ni rešitve nobene.
Ali vidiš: Ti si brez domovine,
Brez bližnjih, brez družine spletene!

XI

Dišiš po svincu iz knjig. Po nagniti
Višnji. Po Homerju s palico.
Po Ahilovi peti. Po vojski razbiti!

Po olivah. Po srti in kisu za živila.
Po fotografiji prvega letala. Po obolelem meču.
Metafora blisne: misliš, da se bo posvetila!

Zora iz jelenovega roga. Iz vrča, ki je kamnen.
Zanesi se na košenje rastlin,
Na zapomnjeno svetlobo, na vrč oljen.

Hamlet moj,
Sam si na svetu.
Obrača ti glavo in cvet,
Ki je zrasel v tvojem sonetu.

XII

Voda v pljučih. V kolenu. Bakropis
Riše na prsni kosti tvoja bol.
Vedi, da je ožarčen tvoj rakavi izpis.

In to je nova knjiga. Niti noč iz slonovine
Ne stopa vanjo. To si moral vedeti
Že takrat, ko Črni Cvet zasine.

Vrt si. Tudi brez tega korena
Bi bil navaden nasad, vendar –
Po nepotrebnem zdrav potomec drena!

Hamlet moj,
Odvrgni tudi zlati meč!
Vitkemu mečevalcu
So najbolj vitki koraki več!

XIII

Uspel si kakor nihče od tvojih: smrt te spoštuje. Tebe si je
zaželela.

Prva oseba množine je.

Končno si jo nagnal, da je obolela

Od tebe. Od same sebe. Pa četudi je dokaj

Mlada, kot Lermontov. Še celo mlajša.

Priznava: smrt je zala šele zdaj.

Preostaja ti še samo, da odideš v polje.

Moraš! Sam ga najdi!

Pod zvezdami izdihni in štirivrstičnico ljubo

Poslednjič izgovori.

Hamlet moj, hinavstva naj več ne bo.

Nikoli ne povesi oči v zemljo,

Vračaš se iz pregnanstva tako!

Prevedel Andrej Arko

Jevrem Brković (1933) je pesnik, romanopisec, dramatik in esejist. Objavil je več kot osemdeset knjig poezije, kratke proze, romanov, dram, esejev, polemik ... Preveden je v skorajda vse evropske jezike. O njegovem delu je bilo napisanih precej študij. Je predsednik Dukljanske akademije znanosti in umetnosti. Letos so v Podgorici izšla njegova zbrana dela v tridesetih knjigah. Njegova poezija je zastopana v nekaj antologijah svetovne poezije. Je pobudnik in eden od ustanoviteljev črnogorskega PEN-a, Črnogorskega društva neodvisnih književnikov ter Dukljanske akademije znanosti in umetnosti. Za svoje delo je prejel več pomembnih priznanj, med katerimi je tudi trinaestojulska nagrada.